

Nr 41

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 25 mars 1966 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 115, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 60 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen föreslås vissa regler om överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt enligt uppbördsförordningen. Reglerna innebär förbud mot överlåtelse av sådan fordran samt vissa begränsningar av rätten att erhålla utmätning därav. Som villkor för utmätning föreslås att kreditkort som avser den skattskyldige kommit utmätningsmannen till handa. Vidare skall utmätning i enskilt mål få äga rum endast om ansökningsinlämningen senast den 1 september och om vad som kan utmätas täcker kostnaderna för förrättningen. Det föreslås att vid utmätning i enskilt mål som ej avser underhållsbidrag ett belopp om 300 kr. skall undantas från utmätning.

De föreslagna bestämmelserna, som betingas främst av hänsynen till arbetsbelastningen och arbetsrutinen hos de berörda myndigheterna, föreslås skola gälla även överskjutande preliminär varuskatt.

Bestämmelserna avses skola träda i kraft den 1 juli 1966.

De ovannämnda *författningsförslagen* är av följande lydelse.

Förslag

till

Förordning**om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)**

Härigenom förordnas, att i 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 skall införas ett nytt moment, betecknat 6 mom., av nedan angiven lydelse.

68 §.

6 m o m. Fordran på överskjutande preliminär skatt, som avses i 1 mom. första stycket, jämte ränta enligt 69 § 1 mom. må ej överlåtas särskilt, innan beloppet kan lyftas.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket må utmätning av fordran som avses där äga rum, sedan kreditkort på slutlig skatt har kommit utmätningssmannen till handa. I enskilt mål må utmätning dock icke ske efter ansökan som gjorts senare än den 1 september under taxeringsåret.

Från utmätning i enskilt mål skall undantagas ett belopp om trehundra kronor utom i mål om vad enskild har att utgiva enligt lagen om socialhjälp eller barnavårdslagen eller på grund av underhållsskyldighet enligt giftermålsbalken, föräldrabalken eller annan lag.

Utmätning i enskilt mål må icke ske utan att åtgärden kan beräknas inbringa sökanden något utöver vad som fordras för att täcka kostnaderna för utmätningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1966.

Förslag
till
Förordning

angående ändrad lydelse av 60 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507)
om allmän varuskatt

Härigenom förordnas, att 60 § 4 mom. förordningen den 1 december 1959 om allmän varuskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

60 §.

4 m o m. Vid restitution av skatt enligt 1, 2 eller 3 mom. skall vad i 68 § 3 och 4 mom. uppbördsförordningen finnes stadgat i tillämpliga delar *lända till efterrättelse.*

4 m o m. Vid restitution av skatt enligt 1, 2 eller 3 mom. skall vad i 68 § 3, 4 och 6 mom. uppbördsförordningen finnes stadgat i tillämpliga delar *äga motsvarande tillämpning.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1966.

Till utskottet har hänvisats den i anledning av propositionen väckta motionen II: 891 av herr *Sjöholm*, vari hemställts, att förslaget i propositionen måtte ändras så,

att alla slag av fordringar med det allmänna som borgenär kan bli föremål för kvittningsförfarande,

att utmätning i enskilt mål skall få ske endast för fordringar avseende familjerättsliga underhållsbidrag och vad därmed kan jämföras enligt specifikation i lagtexten,

att någon tidsbegränsning för ansökans ingivande inte erfordras,
samt att riksdagen således måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Härigenom förordnas, att 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 skall dels erhålla följande ändrade lydelse (4 mom.), dels tillföras ett nytt moment, betecknat 6 mom., av nedan angiven lydelse.

68 §.

4 mom. Häftar den som enligt 1 eller 2 mom. är berättigad återbekomma erlagt skattebelopp eller som är berättigad till ränta enligt 69 § 1 mom. för restförd skatt eller för andra på indrivning beroende medel äger han utfå allenast vad som överstiger det oguldna beloppet jämte i förekommande fall därå belöpande restavgift eller ränta. Återstoden skall gottskrivas honom till gäldande av det belopp, för vilket han enligt ovan må häfta, och i förekommande fall tillställas annan länsstyrelse med motsvarande tillämpning av bestämmelsen i 3 mom.

Vad — — — påföres.

6 mom. Fordran på överskjutande preliminär skatt, som avses i 1 mom. första stycket, jämte ränta enligt 69 § 1 mom. må ej överlätas särskilt, innan beloppet kan lyftas.

Utan hinder av vad som i första stycket sägs må, sedan kreditkort på slutlig skatt kommit utmätningssmannen till handa, utmätning av fordran som där avses äga rum i mål om vad enskild har att utgiva enligt lagen om socialhjälp eller barnavårdslagen eller på grund av underhållsskyldighet enligt giftermålsbalken, föräldrabalken eller annan lag.

Utmätning i enskilt mål må icke ske utan att åtgärden kan beräknas inbringa sökanden något utöver vad som fordras för att täcka kostnaderna för utmätningen.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionen framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Inledning, s. 4—5.

Nuvarande förfarande m. m., s. 5—7.

Lagberedningen, s. 8—15.

Remissyttrandena, s. 15—29.

Departementschefen, s. 30—37.

Av innehållet i *den förevarande motionen* må här återges följande.

Motionären uttalar att delade meningar inte kan råda om att fordran på överskjutande preliminär skatt skall kunna tas i anspråk för gäldandet av skuld till staten. Det exekutiva förfarandet är emellertid inte enhetligt. Det allmännas fordran å restförd »ordinär» skatt exekveras av utmätningsmännen genom ett enkelt kvittningsförfarande. Andra slag av obetalda skatter eller allmänna avgifter — bils katt, rättegångskostnader, arbetsgivaravgifter, varuskatter m. m. — liksom böter kan utvinnas endast genom ett mera omständligt utmätningsförfarande. Någon godtagbar motivering för denna skillnad torde inte kunna förebringas. Starka skäl talar för att kvittningsförfarandet får tillämpas vid all exekution i fordran på överskjutande preliminär skatt avseende uttagande av skuld till statsverket. En avsevärd lättnad i utmätningsmännens arbetsbörda skulle härigenom vinnas utan något som helst men för någon.

Enskilda fordringsägare har efter hand och i allt större antal sökt verkställighet i gäldenärs fordran på överskjutande preliminär skatt. Omfattningen härav är en av de väsentligaste anledningarna till att en ändrad lagstiftning ansetts vara nödvändig i fråga om exekution i överskjutande skatt. En önskvärd minskning av arbetsvolymen hos utmätningsmännen kan emellertid knappast motivera ett försämrat tillgodoseende av allmänhetens rätt att få sina fordringar bringade till exekutiv verkställighet. Det skulle från rättssäkerhetssynpunkt vara ytterst äventyrligt om arbetsförhållandena och personaltillgången hos en viss myndighet kunde inskränka eller omintetgöra det slutliga realiserandet av ett rättsanspråk som samhället tillerkänt en enskild medborgare.

Även andra skäl talar starkt för en ändrad inställning till frågan om verkställighet av enskilda fordringar i fordran på överskjutande preliminär skatt. Den överskjutande skatten har i de flesta fall uppkommit genom att ett tvångsvis uttaget skatteavdrag visat sig vara för högt. Staten har sålunda tagit ut en större preliminär skatt än vad som slutligen visar sig vara riktigt. Den skattskyldige kan inte skydda sig mot denna preliminära överbeskattning. Han får nöja sig med att krediteras överskottet sedan debiteringen är klar. Det föreligger ett avräkningsförfarande mellan det allmänna och den enskilde. Detta avräkningsförfarande resulterar i ett mycket stort antal fall i att skattskyldiga tillgodoräknas överskottsskatt. Ej sällan betingas uppkomsten av överskjutande skatt därav att den skattskyldige under inkomståret varit sjuk och ur stånd att arbeta under längre eller kortare tid. Det är givet att hans ekonomiska ställning därvid kunnat mer eller mindre allvarligt försämrats. Den överskjutande skatten kan i dessa fall betraktas som en informell retroaktiv sjukförsäkring av största värde för den skattskyldige. Att i detta läge inbjuda utomstående intressenter i form av fordringsägare med allehanda fordringsanspråk — stundom de mest dubiösa — att ta för sig av skatteöverskottet förefaller utomordentligt

otillfredsställande. En hel rad remissinstanser har anslutit sig till denna uppfattning. Enligt motionärens mening bör därför ett principiellt förbud mot utmätning av överskjutande skatt i enskilt mål införas. Fordran på familjerättsliga underhållsbidrag och därmed jämställda anspråk enligt den specifikation lagförslaget innehåller är dock av den angelägenhetsgrad att utmätning bör få verkställas för dessa fordrings tillgodoseende.

Departementschefen har nöjt sig med att för sådana fordringar eliminera den trehundra kronors-spärr som i övrigt avses bli införd. Enär vid utmätning skilda verkställighetsansökningar har lika rätt och behållningen skall fördelas i proportion till fordringarnas storlek måste sålunda familjerättsliga fordringsanspråk tävla med fordringar av andra slag. Om då skilda regler skall gälla i fråga om trehundra kronors-gränsen torde mycket svårlösta komplikationer uppstå vid fördelningen av utvunna medel.

Införandet av en spärr vid trehundra kronor torde vidare inte komma att ha den minskningseffekt i fråga om tillströmningen av ansökningar om utmätning för enskild fordran i överskott som lagförslaget avser att skapa. Sökandena kommer att vara på förhand ovetande om storleken av den ev. överskottsskatt som kommer att tillgodoräknas gäldenären. Möjligheten att erhålla någon betalning kommer inte att framstå som utesluten. Huvudparten av bestyret med dessa ansökningar kommer därför att kvarstå för utmätningmännen; endast själva verkställigheten av utmätning skulle i ett relativt stort antal fall falla bort.

Utskottet

I propositionen framläggs förslag till regler om överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt enligt uppbördsförordningen. Bestämmelserna, som föreslås gälla även överskjutande preliminär varus katt, avses träda i kraft den 1 juli 1966. Förslaget innebär att fordran på överskjutande skatt inte får överlåtas förrän beloppet kan lyftas, d. v. s. först sedan återbetalningskort som avser skatten sänts ut. I fråga om utmätning föreslås vissa regler i syfte att undanröja de olägenheter som utmätning av skatteåterbäring f. n. förorsakar utmätningmännen och de lokala skattemyndigheterna.

De framförda förslagen grundar sig på en promemoria av lagberedningen. Promemorians förslag har i princip godtagits av flertalet remissinstanser. Några har emellertid ställt sig kritiska mot att reglerna om överlåtelse av fordran på överskjutande skatt utformas restriktivare än utmätning av sådan fordran och framhållit, att lika möjlighet bör finnas att överlåta och utmäta skatteåterbäring. Andra remissinstanser har föreslagit att utmätning i överskjutande skatt bör helt förbjudas.

Av lagberedningens promemoria framgår, att överlåtelser av överskjutande preliminär skatt förekommer allenast i begränsad omfattning. I de

fall överlåtelse sker har dessa oftast karaktären av ett slags pantsättning till förmån för borgenär, som velat skaffa sig en förmån framför andra borgenärer, eller av en skentransaktion på initiativ av den skattskyldige i syfte att undgå att fordran på skatteåterbäring utmäts. Lagberedningen har vidare framhållit att de överlåtelse som förekommer medför olägenheter för de lokala skattemyndigheterna. Med hänsyn till det anförda anser utskottet sig i princip kunna biträda förslaget i propositionen om förbud mot överlåtelse av fordran på skatteåterbäring, trots att den nuvarande rätten till utmätning av sådan fordran i stort sett föreslagits skola bibehållas.

Yrkandena i motionen II: 891 avser i huvudsak förfarandet i samband med utmätning. Motionären hemställer att utmätning i enskilt mål skall få ske endast för fordringar avseende familjerättsliga underhållsbidrag och vad därmed kan jämnställas enligt författningstexten. I anslutning härtill yrkar han att den i propositionen föreslagna tidsbegränsningen för utmätningensansökans ingivande till den 1 september måtte slopas. Motionären anser att en beloppsgräns inte är effektiv utan ägnad att orsaka komplikationer.

Utskottet är inte berett medverka till att rätten till utmätning av skatteåterbäring begränsas i vidare mån än som föreslagits i propositionen. En av anledningarna till att utmätningensrätten i princip bibehållits i förslaget torde vara att utmätning av överskjutande preliminär skatt ansetts som en rationell och enkel form för exekution. Den är inte förenad med någon realisationsförlust, eftersom försäljning ej kommer i fråga, och kan även i övrigt vara att föredra från gäldenärens synpunkt framför exekution i annan egendom. Ett bifall till motionärens förslag om förbud mot utmätning av skatteåterbäring i enskilda mål skulle kunna innebära att gäldenären genom för stora inbetalningar av preliminär skatt kunde undandra tillgångar från utmätning. En begränsning av utmätningensrätten på sätt motionären hemställt förutsätter således under alla förhållanden införandet av en regel, som gör det möjligt att mot den skattskyldiges önskan begränsa källskatteuttaget till vad som normalt svarar mot inkomsten.

Utskottet kan heller inte dela motionärens uppfattning om beloppsgränsen. Lagberedningen föreslog i sin promemoria en regel av innebörd att utmätningensmannen, där det med hänsyn till gäldenärens situation var motiverat, skulle från utmätning undanta så stort belopp, som erfordrades för gäldenärens och hans familjs uppehälle under en månad (s. k. beneficium). Flertalet av de remissinstanser, som särskilt yttrade sig över detta förslag, avstyrkte detsamma med åberopande främst av de praktiska svårigheter som tillämpningen av en regel om beneficium i förevarande fall skulle innebära. Departementschefen har ansett sig böra godta kritiken. Propositionen innehåller sålunda inte något uttryckligt förslag till sådan föreskrift. Däremot har beloppsgränsen i enskilda mål höjts från av lagberedningen föreslagna 200 till 300 kronor samtidigt som den gjorts ovill-

korlig. Den föreslagna beloppsgränsen motiveras visserligen främst av praktiska hänsyn men kommer i praktiken att tillgodose även de intressen som lagberedningen velat beakta med ett beneficium. Med hänsyn härtill och då en beloppsgräns är lämplig också av praktiska hänsyn anser utskottet sig inte kunna biträda yrkandet att denna gräns slopas.

Utskottet avstyrker med det anförda motionen, i vad den avser ändring i de föreslagna reglerna om utmätning av fordran på skatteåterbäring.

Motionen innehåller slutligen ett yrkande om utvidgning av området för den i uppbördsförordningen reglerade kvittningen av förfallen skatt mot fordran på skatterestitution. Motionären framhåller att en avsevärd lättning i utmätningsmännens arbetsbörda skulle vinnas om kvittningsförfarande fick tillämpas vid all exekution i fordran på överskjutande preliminär skatt.

Med hänsyn till att utskottet biträtt förslagets utformning — vilket bl. a. innebär bibehållande av utmätningsrätten — torde anledning att utvidga kvittningsförfarandet inte föreligga. Härtill kommer att den föreslagna beloppsgränsen på 300 kronor inte skall gälla vid utmätning av skatter, böter och andra på indrivning beroende medel. Utskottet anser sig därför böra avstyrka motionen jämväl i nu förevarande del.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 115 och med avslag på motionen II: 891 av herr Sjöholm antaga de vid propositionen fogade förslagen till

1) förordning om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);

2) förordning angående ändrad lydelse av 60 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varus katt.

Stockholm den 13 maj 1966

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herr John Ericsson, fröken Ranmark, herrar Wärnberg, Lundström, Enarsson, Paul Jansson, Sundin*, Ottosson, Stading* och Tistad*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt, Engkvist, Eriksson i Bäckmora, Andersson i Essvik*, Björkman, Carlstein, Sterne, Öhvall och Börjeson i Falköping.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Lundström, Tistad, Sterne, Öhvall, Sundin, Eriksson* i Bäckmora och *Börjesson* i Falköping, vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande, som börjar på s. 7 med »Utskottet är» och slutar på s. 8 med »förevarande del», bort ha följande lydelse:

Såsom motionären framhållit har överskjutande belopp av preliminär skatt i de flesta fall uppkommit genom att ett tvångsvis verkställt löneavdrag visat sig vara för högt. Enligt utskottets uppfattning bör av denna anledning utmätning av överskjutande preliminär skatt för enskilda fordringar endast få förekomma i mål om vad den skattskyldige har att utgiva enligt lagen om socialhjälp eller barnavårdslagen eller på grund av underhållsskyldighet enligt giftermålsbalken, föräldrabalken eller annan lag.

Om utmätningens rätten i enskilda mål begränsas på sätt nyss sagts, bortfaller behovet av den i propositionen föreslagna beloppsgränsen 300 kronor. Enär antalet ansökningar om utmätning torde komma att väsentligt minska, kan även den i propositionen föreslagna tidsgränsen för ansökningarnas ingivande slopas.

Motionen innehåller slutligen ett yrkande om utvidgning av området för den i uppbördsförordningen reglerade kvittningen av förfallen skatt mot fordran på skatterestitution. Motionären framhåller att en avsevärd lättning i utmätningens mäns arbetsbörda skulle vinnas om kvittningsförfarande fick tillämpas vid all exekution i fordran på överskjutande preliminär skatt.

Utskottet anser inte tillräckliga skäl föreligga för den av motionären föreslagna utvidgningen av kvittningsförfarandet. I den mån kvittning enligt nu gällande bestämmelser inte är tillåten bör det allmänna sålunda även i fortsättningen få anlita utmätningens vägen för att utfå sina fordringar.

dels ock att utskottet under punkten 1) bort hemställa,

att riksdagen — i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 115 och motionen II: 891 av herr Sjöholm — måtte antaga följande

Förslag

till

Förordning om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Härigenom förordnas, att i 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 skall införas ett nytt moment, betecknat 6 mom., av nedan angiven lydelse.

68 §.

6 mom. Fordran på överskjutande preliminär skatt, som avses i 1 mom. första stycket, jämte ränta enligt 69 § 1 mom. må ej överlåtas särskilt, innan beloppet kan lyftas.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket må utmätning av fordran, som där avses, äga rum sedan kreditkort på slutlig skatt har kommit utmätningssmannen till handa.

Utmätning i enskilt mål må endast avse belopp som enskild har att utgiva enligt lagen om socialhjälp eller barnavårdslagen eller på grund av underhållsskyldighet enligt giftermålsbalken, föräldrabalken eller annan lag.

Utmätning i enskilt mål må icke ske utan att åtgärden kan beräknas inbringa sökanden något utöver vad som fordras för att täcka kostnaderna för utmätningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1966.